

Μακεδονικά

Τόμ. 2

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ

1941-1952

ΕΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
1953

Κ. Αμάντου, Ο μακεδονικός Ελληνισμός κατά το τέλος του Μεσαίωνα και την παλαιότεραν Τουρκοκρατίαν μέχρι του δεκάτου ογδόου αιώνα. (Διάλεξις γενομένη εν τη αιθούση της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών). [Δημοσιεύματα τής Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών.

Λίνος Πολίτης

doi: [10.12681/makedonika.9339](https://doi.org/10.12681/makedonika.9339)

Copyright © 2016, Λίνος Πολίτης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Πολίτης Λ. (2017). Κ. Αμάντου, Ο μακεδονικός Ελληνισμός κατά το τέλος του Μεσαίωνα και την παλαιότεραν Τουρκοκρατίαν μέχρι του δεκάτου ογδόου αιώνα. (Διάλεξις γενομένη εν τη αιθούση της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών). [Δημοσιεύματα τής Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών. *Μακεδονικά*, 2, 800-801.
<https://doi.org/10.12681/makedonika.9339>

ζέλου τηλεγραφεῖ πρὸς τὸν ἀρχιστράτηγον Διάδοχον Κωνσταντῖνον καὶ τὸν ἀντιπρόσωπόν της ἐν Θεσσαλονίκῃ Ρακτιβάν μεταξὺ ἄλλων καὶ τὸ ἑξῆς : «Δέον ἄλλως τε ἀπὸ τοῦδε νὰ μελετηθῇ τὸ ζήτημα ἐνδεχομένης συγκρούσεως πρὸς Βουλγαρίαν . . . » (σ. 36). Τὰ πάντα εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, ἀλλὰ καὶ ὅπουδῆποτε βουλγαρικαὶ δυνάμεις εὐρίσκοντο εἰς ἐπαφὴν μὲ ἑλληνικάς, ὑπεδήλουν τὴν σύγκρουσιν ὡς ἀναπόφευκτον. Τέλος τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον «Κάθαρσις» κεφάλαιον (σ. 59 ἐξ.) τοῦ ἔργου τοῦ Κ. Ρακτιβάν περιέχει τὴν πλέον ἔγκυρον περιγραφὴν τῶν τελευταίων ὥρῶν τῆς παρουσίας βουλγαρικῆς στρατιωτικῆς δυνάμεως ἐν Θεσσαλονίκῃ.

Ἀλλὰ καὶ αἱ περὶ τῆς δολοφονίας τοῦ βασιλέως Γεωργίου Α' εἰδήσεις κέκτηνται ἰδιάζουσαν σημασίαν, ὡς προερχόμεναι ἀπὸ σχεδὸν αὐτόπτην μάρτυρα. Εἶναι ἡ πλέον ἔγκυρος ἀφήγησις, διὰ τῆς ὁποίας φωτίζεται ἡ τόσον συγκινήσασα τὸ πανελλήνιον συγγερὰ πρᾶξις ἐνὸς ἀναρχικοῦ. Τὰ σχετικῶς μὲ τὴν δολοφονίαν δημοσιεύμενα τρία ἀνέκδοτα σημειώματα καὶ δύο τηλεγραφήματα διαφωτίζουν πλήρως τὴν τραγικὴν ἐκείνην ὑπόθεσιν, ἡ ὁποία διὰ τὸν πολὺν κόσμον ἐξακολουθεῖ νὰ παραμένῃ μυστηριώδης.

Γ. Τ. ΚΟΛΙΑΣ

Κ. Ἀμάντου, Ὁ μακεδονικὸς Ἑλληνισμὸς κατὰ τὸ τέλος τοῦ Μεσαίωνα καὶ τὴν παλαιότεραν Τουρκοκρατίαν μέχρι τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος. (Διάλεξις γενομένη ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Ἑταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν). [Δημοσιεύματα τῆς Ἑταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν. Μακεδονικὴ Λαϊκὴ Βιβλιοθήκη 4]. Θεσσαλονίκη, 1952. 8ον σ. 14.

Με μεγάλη ἀπλότητα, ποὺ κρύβει ὅμως πολλὴ σοφία, ἀναφέρει ὁ καθηγητὴς κ. Κ. Ἀμαντος στὴν ἐκλαϊκευτικὴ αὐτὴ διάλεξί του, ποὺ ἔγινε στὴ σειρὰ ποὺ ὀργάνωσε τὸν φετινὸ χειμῶνα ἡ Ἑταιρεία Μακεδονικῶν Σπουδῶν, τὴ σημασίαν ποὺ ἀπόχτησαν κατὰ τὴν ἐποχὴ τῆς Τουρκοκρατίας ὡς τὸν 18^ο αἰῶνα οἱ ἀκμάζουσες πόλεις τῆς δυτικῆς κυρίως, ἀλλὰ καὶ τῆς λοιπῆς Μακεδονίας : ἡ Θεσσαλονίκη (ἡ ἀκμὴ της πέφτει περισσότερο στὴ βυζαντινὴ ἐποχὴ), τὸ Ἅγιον Ὄρος, ἡ Καστοριά (Μανολάκης Καστοριανός, Γεώργιος Καστριώτης, Θωμᾶς Μανδακάσης), ἡ Κοζάνη (Καραγιάννης, Παῦλος Χαρίσης), ἡ Βέροια (Κωτιούνης, Μητροφάνης Κριτόπουλος), καὶ ἐκτὸς ἀπὸ τὰ σύνορα τοῦ σημερινοῦ κράτους ἡ Ἀχρίς, ἡ Μοσχόπολις (τυπογραφεῖο, οἰκογένεια Σίνα), τὸ Μελένικο (σημαντικὸς ὁ κανονισμὸς τῆς κοινότητος τοῦ 1813), τὸ Μοναστήρι. Ὁ συγγραφεὺς ἐκτείνεται ὕστερα στὸν ξενιτεμένο μακεδονικὸ Ἑλληνισμὸ τῆς Αὐστρίας καὶ Οὐγγαρίας καὶ ἀναφέρεται στὴ δράση τῶν ἑλληνικῶν κοινοτήτων καὶ τῶν ἐγκατεστημένων ἐκεῖ Ἑλλήνων, ποὺ ἀνάμεσά τους ξεχωρίζει ὁ Γεώργιος Ζαβίρας. Σημαντικὲς

εἶναι οἱ παρατηρήσεις γιὰ τὴ σημασία ποὺ εἶχαν οἱ Ἕλληνες, ἰδίως ἀπὸ τὰ τέλη τοῦ 16ου αἰῶνα, γιὰ τὴν οἰκονομικὴ ἀνάπτυξιν ὅλης τῆς Ἀνατολῆς· αὐτοὶ ἦταν ποὺ ἀνέπτυξαν τὸ ἐμπόριο καὶ τὴ βιοτεχνία, ἐνῶ οἱ Τοῦρκοι παλιότερα ἦταν μόνο στρατιῶτες καὶ κτηνοτρόφοι. Ἄς σημειωθῇ τέλος καὶ μία σωστότατη παρατήρηση τοῦ συγγραφέως, πὼς τὸ Κράτος δὲ φρόντισε νὰ κάμῃ εὐρύτερα γνωστὸ τὸ πραγματικὰ μεγάλο ἔργο ποὺ ἐπετέλεσε ἡ Ἑλλάδα στὴ Μακεδονία τὰ τελευταῖα σαράντα χρόνια μετὰ τὴν ἀπελευθέρωση.

Τὸ μικρὸ βιβλιαράκι, μολοντί ὥς ἐκλαϊκευτικὸ περιορίζεται κατ' ἀνάγκη σὲ γενικότερες γραμμές, δίνει ὅμως μιὰ ἄρτια εἰκόνα τῆς σημασίας τοῦ Ἑλληνισμοῦ, καὶ εἰδικότερα τοῦ μακεδονικοῦ, μέσα στὸ χῶρον τῆς νοτιοανατολικῆς Εὐρώπης, καὶ φαίνεται ἀνάγλυφα πόσο ἡ συμβολὴ τοῦ ἑλληνικοῦ στοιχείου στάθηκε πρὸ παντὸς παιδευτικῇ, πνευματικῇ καὶ γενικότερα ἐκπολιτιστικῇ. Εἶναι ἀλήθεια, ὅπως παρατηρεῖ ὁ καθηγητὴς κ. Ἀμαντος, ὅτι ἡ ἐποχὴ αὐτὴ δὲ μελετήθηκε ἀκόμα συστηματικὰ μὴ ἐποχὴ πραγματικὰ μεγάλη, ὅπου βαθμιαῖα ὁργανώνεται ὁ νέος Ἑλληνισμὸς καὶ φτάνει στὶς ἀρχὲς τοῦ 19ου αἰῶνα στὴν ἐξέγερση καὶ τελικὰ στὴν ἀποκατάσταση. Στὴν ἐργασία τοῦ κ. Ἀμαντου εἶναι συγκεντρωμένο πολὺ ὕλικὸ καὶ (μὲ τὶς παραιπομπὰς στὶς ὑποσημειώσεις) ἀπόλυτα τεκμηριωμένο, ὥστε νὰ βοηθᾷ καὶ τὸν εἰδικότερον ἐρευνητὴ. Καὶ ἡ συστηματικὴ ἔρευνα ἔχει ἀσφαλῶς ἀκόμα πολλὰ νὰ μᾶς ἀποκαλύψῃ στὸ κεφάλαιο αὐτό.

ΛΙΝΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Κατὰ τὸ ἀπὸ τοῦ 1940 διαρρεῦσαν χρονικὸν διάστημα ἐξεδόθησαν πολλὰ μικρότερα ἔργα καὶ πραγματεῖαι, ἐνδιαφέρονσαι τὴν Μακεδονίαν, περὶ τῶν ὁποίων ἔπρεπε νὰ γίνῃ λόγος εἰς τὰ Μακεδονικά. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ ὄγκος τούτων ἀπέβη ἥδη μέγας, ὁ περὶ αὐτῶν λόγος ἀφέθη διὰ τὸν ἐκδοθησόμενον προσεχῶς Γ' τόμον.